

Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

31

(Հ. Տ. 1919 փետրվար 20)

ԳՆԵՄԱՆՆԵՐ

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:

Ծանուցման և միջակ գիրը և սանդիմ կարժէ. և զլիարգիրը 2 սանդիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction : Place Alexandre-Labadié, 17

վաղուան համար. — Նամակ իտա-
աէն (Հռոմ). — Նամակ Թիւրքիաէն
Գ. պօլիս). — Տարագրեալի մը նա-
ակը. — Էլիլիեան նամականի. — Կոչ
մտրիկահայ զինուորներին. — Խաղաղու-
եան վեհաժողովին մէջ Հայերին ներ-
սլացուցիչ ունենալու մտախն. — Դուր-
ան Սրբազանի այցը Նախագահ Ուիլ-
իսին. — Հայերի պահանջները խաղա-
ղութեան խորհրդատողովն առջեւ. —
Եղական. — Այսլանմանի աւերելն. —
Երբ ստացուած փրատարակութիւններ.
— Ծանուցումներ:

Շատ կը խօսինք, կը ճառենք,
ը վիճինք ու ամենէն փոքրիկ խըն-
իրներէն միծ կռիւներ կը յարու-
անենք, սովակայոյց, կրքոտ պայ-
քարներ, զգուհի դառնալու տատի-
ւան. ու այսպէս կը կարծենք թէ
ը գործենք մինչ անդին կարևոր
անդիրներ չո՞հ կը դառնան քինա-
նդրու թեան և եսի և մենք անկա-
նեկիր ու անուշադիր՝ կը շարունա-
նք իմաստավութեան տանող մեր
անապարհը:

Հրապուրիչ է երազել անկախ, ա-
ղատ Հայաստանի մասին. պիտի ունե-
նանք անշուշտ այդ Հայաստանը. բայց
ընդարձակած ապ երկիր մը թա-
փուր է այսօր, մինչ վերաշինու թխան
դորձը Հայերէ թափուր երկրի մը
մէջ չկրնար կատարեալ ըլլալ:

Երբ մէկ կողմէ տարագիրներու
պահպանման Լական հարցը ցյուսած
է մեր առջև, ոչ նուազ կարևոր խն.
դիր մը կերկրորդէ անոր. ներգաղ.
թիւ խնդրը:

Վաղը եթէ բոլոր տարադիրներն
այ գառնան իրենց բոյնը, հայկական
կեդրոնական նահանգները և Դոն,
սուր խիստ ցանցառ պիտի մնան
հայերէ։ Հոս է որ ներգաղթի խըն-
դիրը կը գառնայ խիստ այժմէս
կան, մասնաւորապէս անոր հաւոր
որ այսիս կարծաւածէն աւելի կ'ընտոս
և նորը հարց մըն է։

Լսի առաջին խանդավառութեան
թախտի երկեր վրէժալը բառակաշի

չէ. կարևորը՝ այնտեղ տեսկա-
նապէս և տրդ ինչաւ որ կերպով
հաստատուի՛ն է:

Տաճկական Ուհճմանդուրութեան
ժամանակ ալ շատեր փութացին եր-
կիր Բայց քիչեր մնացին այնտեղ,
որովհետեւ առաջուց ռուսմասիրած
չէին այն հանգամանքները որոնց մէջ
պէտք էր տարբերն և կը կարծէին
թէ երկրի մէջ ևս պիտի կրնային
գտնել տնտեսական և գործառնական
այն ամէն պայմաններ որ կը վայել-
չէին արուստահճանի մէջ,

Որքան որ ալ նոր հիմնուած պե-
տութիւն մը գործի զանազան աղ-
բիւրներ կրնալ հայթայթել, առաջին
առթով սակայն թշուառութիւնը և
աղքատութիւնը լալն չափեր կտա-
նան երբ կազմակերպուած սշխա-
նութեան ասպարէզներ պահսին նո-
րեկներուն համար:

Այժմէն իսկ արտասահմանի բոլոր հայ զաւթավայրերու մէջ պէտք է կազմուին ներգաղթի յանձնախումբեր, որոնք երկրի հետ յարաբերութեան մէջ մտնելով և Ազգային Պատուիրակութեան հսկողութեան ներքեւ, պիտի ցուցակագրեն այն անձերը որոնք կուզեն երկիր փութալ և որոնք սակայն տրամադիր չեն առանձին գործեր հիմնելու։ Յանձնախումբերը կուտումնասիրեն երկրի մէջ ձեռնարկուելիք գործերու պարագայները և այդ գործերու ընդունակ անձերու տրամադրութիւնները։

Հաւանօրէն երկար չտեւր վերջ-
նական խաղաղութեան կնքուը-
մեր ճակատապիւրը վճռում կրլայ
այն առնն. փոխանակ վերջին պա-
հուն իրար անյնելու, այժմէն կրնանք
սլաւարատուիլ ներքալթին համար:

Մենք կը յատնէք որ փարկիկ
Հայ Համազումարը ներքին խնդիր
նկրու աշխատութեանց մէջ նկատի
կաննէ այս կարեւոր հարցը ու կը
ձեռնարկէ ներդաշխութիւն յանձնարում
բերու կազմութեան, որպէսզի խա-
ղապութեան կենտրոնէն զեւթ երկիր
փութացունիք պատրաստ աշխո

տութիւններ ունենան և յուսակտուր
չվերադառնան, վերջապէս յանձնա-
խումբերուն կը մնայ կարգադրել
ներգաղթի յարակից բոլոր խնդիր-
ները: Մինչ այդ՝ ամէն Հայ ինքն
իր մէջ կրնայ խորհրդածել ու պատ-
րաստուիլ:

Շատ էական գործեր կան, բայց
գործաւորներ պէտք են:

Անուանական, տիրադատուոր պաշ-
տոններու ձգտողներ չատ կան մեր
մէջ, բայց իրական աշխատանքներու
լծողներ գրէթէ չատ քիչ:

Բ. ԵՂԻՇԷ

Հոռմ. 24 փետր. 919

Ամսոյ 22ին «Circolo Giovanile» արահը, բրոֆ. R. Pariteni (Հռովմի աղգային թանգարանի տեսուչ) բանախօսութիւն մը ըրաւ Պաղեստինի, Սուրիոյ, Արաբական ու Հայկական խնդիրներուն վրայ, վերաբերմամբ իտալական շահերուն, բրոֆ. Pariteni թունդ ազգայնական մը ըլլալով, Հայերս մտածեցինք որ Հայաստանը Դաշնակիցներուն մէջ բաժնեկու իլընդիրը պիտի պաշտպանէ ու պատարասուեցանք հարկ եղած պատահանը ապու, Բալբերախտախոր, Հայաստանի մասին մեր մտածածին բոլորովին հակառակը եղաւ, բրոֆէսէօրը որ վերջերս իտալական կառավարութեան կողմէ այցելած է Հայաստան, իրսա համակրանքով խօսեցաւ Հայաստանի ու հայկական պահանջներուն վրայ, ցուցնելով ներկաներուն Հայ ազգին Լարքրու, թիւնը արաբական ու սուրիական ազգներուն վրայ, ու վերջացուց բանախօսութիւնը այս խօսքերով որոնք չատ մեծ իմաստ ունին:

Կը խօսուի թէ Հայաստանի խնամա-
կալութեան պաշտօնը պիտի յանձնուի
իտալիոյ: Հայրենակիցներ, մեր շահերը
կը պահանջեն որ մենք խնամակալենք
Տաճկաստանը եւ ոչ Հայաստանը, որով-
հետեւ թուրք ժողովուրդը հետզհետէ ետ
կ'երթայ ու մենք կրնանք մ'նալ այնտեղ,
միջոցն հայ ժողովուրդը հետզհետէ յա-
նձնել կ'երթայ ու քիչ ատեն կը մ'նայ
մեզ...

UOV

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐԳԻԱԷՆ

Կ. պօլիս, փետրվար 1919

Այս շաբաթ Բիւզանդիոնի քրո-
նիկոնը կալմիւռ համար հետաքրք-
րական դէպքեր չեն պակսիր: Կայ
ձեբբակալութիւն մը, զաւադրու-
թիւն մը, ընդարձակ ցանցով մը
շատերի բռնուիլ, պետական մի քա-
նի բարձրատիճան ոճրագործների
դատի ենթարկուիլ, մեծ տպաւորու-
թիւն գործող անձնատպանութիւն
մը: Չաւիշոն ու ուրբերգութիւնը
իրար հետ խառնուած են: Վսափորի
ցուրտ տփերին վրայ ձանձրանալու
ժամանակ յունենար մօրք:

Հնվէր, Թալէադ, Ճէմալ փախած են լայն իրենց մեղսակիցներ և կոտորածի գործակատարները հոս կը մնան։ Ասոնք, մանր ձկնիկներ, տեսնելով որ ոգտորդութեան զլուխը գտնուող խոշոր գալլաձուկերը հանգարտութեամբ հեռացած են, կարծեցին թէ իրենք պիտի կրնան բռնորովին ապահովապէս ջուրին երեսը ելնել, իրենց աճապարանքը պատճառ պարձաւ իրենց կորստեան։

Գոմիդ էին երևան բերած ամենէն արիւնոուշտ նահանգապետներին մէջ առաջնակարգ տեղը կը բռնէ Տիար-պէքիւրի նախկին կառավարիչ Տօք-դէօր Ռէշիարը։ Այդ Տիարպէքիւրի վիլայէդը օսմանեան կայսրութեան քարտէզին վրայ թանձր կարմիր գիծով մը պէտք է նշանակել, վերջին չորս տարին 200,000էն աւելի զիւլիներով լեցուեր է ան։ Ռէշիարի անգթութեան հանճարը ազատ առ-պարէզ գտած է հան կոտորածներ սարքելու համար։ Ի զուր չէ որ այդ ողբերգական վիլայէդին մականունը գրեթէ «Քրիստոնեայեան» սպան-դանց» հան տիրապետող «Բէշիտ Ներոն» անորոտ ստացած էր։

Գորտաթեամբ և սպանութեամբ
 ձեռք բերած գոհարաներով և սակի
 դրամներով սնտուկները լինէին չորան,
 սնրաբայր, հեշտասէր և ամբարտա-
 լան, Տօբթեօր Քէլիտ կը խորհէր
 միայնակեաց դարձած գալիի հան-

դարձ կեանքը մոլորել է կ.պօսի մէջ, թայց, անցած ամիս առաւօտ մը, զին. տրական ոստիկանութիւնը անոր ոսկեգօծ մեծարանի դռնագէն յան. կարծ ներս մտնելով, օձիքէն բռնեց և իբրև յանցապարտ տարաւ բռնաբ. նետեց:

Հոս պէտք է կարճ կերպով մը հասկնանք թէ ի՞նչ են օսմանեան բանտերը. «Ջիլների և ճիւղերի բոյն դարձած խցիկ մը, գարշահոտ փոս մը՝ հասարակ մահկանացուներին համար. տաժանելի միջին բանտա. խորշ (carcere duro) մը՝ ոչ իսլամիս. բին համար. իսկ բարձրաստիճան անձնատուութիւնների համար ատանք կը փոխուին կը դառնան բնտիր ա. պատանաւորաններ, նշանաւոր յանցա. տորներին համար՝ առաջնապահական վարդեր, հանգստարաններ, Պէտք է ըսել որ բնտիրն չբեկութիւնը բանտարկեալների ստորագրած կտն գիրքէն կախում ունի սպասելի: Այսպէս Բէլիա կրնար իր արգելա. բանին մէջ տեսնուի իր բարեկամ. ների հետ, զատարկացող ընկեր. ներ ընդունիլ, շատ յաճախ թէյ հը. բաժնեկ. բանտին հրամանատարին համար պատիւ մ'էր երեւմանակի վա. յիշել իր բանտարկեալի համեզ կե. բակուրների աւելցումները:

Օր մը, կէսօրէն յետոյ, Բէլիա տեսաւ որ երթալ իր լուսաւորներ (ապստեմ) ընկել տարազաւոր կեանք ունի իր ստորապահական խնամա. տարութեան համար պահանջեց, ոչ թէ տուշ մը իր բնակավայր բեր. սիւր, այլ իր անձամբ փոխադրուիլը Պօզպաղան Գէմէրի թիւրքական բաղնիքը որ անուանի դարձած է այժմ Բանտին կառավարիչը հնա. զանդեցաւ. ինքնաշարժ կառք (օդոմոպիլ) մը բերուեցաւ, քշու. տեղը զինուորական շօքէօն մը նըս. տած և զինայրի երկհարկաւորապետ (գաբլիէն տը ժամատարմը) ճէմալն ալ ինքնաշարժին մէկ կողմը տեղա. տրուած: Իրեն հետ գրուած այս պահանջները աւելի չքախուժի մը երևոյթն առած էին:

Չնայելով իրեն եղած այդչափ հո. գատարութիւններին, Բէլիա երբ հինգ հարիւր մէգրի չափ կը հեռա. նայ բանտէն, կառքին դռնակը կը բանաւ, կը ցատկէ սալալատակին վրայ, և իբր թէ պատահաբար ու. ըիշ ինքնաշարժ կառք մը այնտեղ պատարաստ կեցած գտնուելով, կը ժանէ անոր մէջ ու կանգնատանայ: Պահանջների աչքին առջև կատար. ւած այս անպարարութիւնը քաղաքի բնակիչներին ծիծաղի նիւթ դար. ձաւ այդ ամբողջ օրը:

Այլ սակայն, ատուր վրայ, քաղա. քական շրջանակները յուզուեցան, Համաձայնական տէրութիւնների բարձր պատուիրակները բողոքեցին մեծ եպարքոսին, ընդդիմադիր մա.

մուր զայրոյթ յայտնեց. քիչ ձեաց որ կառավարութիւնը ինտար ա.յդ ինդկատակ առեանգութիւն վրայ, Նա. խաւարների խորհուրդը, յուզումն ու ցատուը հանգարտեցնելու հա. մար, ձերբակալել տուաւ Բիւզան. դիւնի զինուորական կառավարիչը, բանտապետը և զինայրի երկհարիւ. րապետ Ճէմալը: Մեծ եպարքոսը Ալլահին վրայ երկուս ըրաւ որ Բէ. չիտը չուտով գտնել և պատժել պի. տի տայ: Եւ զաղունի ոստիկանու. թեան ամէնէն վարպետ խուզարկու. ները ցրուեցան քաղաքին աչքն փողոցներն ու արուարձանները: Տասնութինգ օր միայն տեսց այդ և ինձիւր լուծուեցաւ:

Երէկ երեկոյ ժամը 5ի տոնները, Օլիւմուր Ճատախսին մէջ անցորդ մը վերարկուին օձիքը վեր հանած, կամացուկ մը կը սողակէր կանց. նէր: «Տե՛ս, Բէլիան է սա» ըսաւ գեղադուր մը որ իր աշխատանքի սեմին վրայ կանգնած էր, և իր ա. ուղին օգնականը վազեց մօտակայ ոստիկանութեան պահականոցը ի. մաց տարու: Հետապնդումը սկսաւ իսկոյն: Գաղտնի ոստիկանութեան երկու գործակատներ, որոնց և տեէն երեք գանու (քաղաքապետա. կան ոստիկան) ևս հասան, ինկան փախուտականին ետեւէն: Բէլիա նեղը մնալով և տեսնելով որ մօտեցած են, փորձեց փոսի մը մէջ կծկուելով պահուրտիլ: Երբ հասկցաւ որ զինք տեսան և այս անգամ ալ ճար չկայ, պիտի բռնուի, պատի մը վրայ ցաթ. կեց, անկէ սողակեցաւ ինկաւ մօ. տակայ դաշտի մը մէջ, ուր իրեն հետապնդողներին վրայ չորս անգամ րէվօլվըր պարպեց բայց անյաջող կերպով: Տնիկներու վերջին գնդակը պարպեց իր գլխի վրայ և ուղեղը փշուրեցաւ ինկաւ: Մահը հաստա. տող սովորական գործողութիւնները կատարուեցան գիշերանց և գիակը փոխադրուեցաւ Պէլիքթալի ոստի. կանութեան պահականոցը: Այսպէս եղաւ թշուառականին վախճանը: Պոնտի պէս մեռաւ: Կարծէր միթէ՞ աւելի:

(Շարունակելի)
A. de Temperas
(Petit Marseillais)

ՏԱՐԱԳՐԵԱԼԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ

Կ. պօսի Ազգային Երեսփոխանական Ժողովի անդամներէն Տ. Յովհաննէս Զէօկիւրեան (երեց եղբայրը երիտասարդ գրագէտ Տիգրան Զէօկիւրեանի) որ Կ. պօսին աքսորուած էր Տեր Զօր, կերպով մը ազատած լինելով հասած էր Հայկ. ուրիշ այժմ Մարսէյ իր ազգական Տ. Գ. Շահլամեանի նամակ մը գրած է որի ուշագրաւ մասերը կուտանք մեր ըն. թերցողներին իբրեւ փորձիկ եւ ցայտուն դրուագ մը «բարի թիւրք» երի բարբա. րոսութեան:

« Խաժակին Գոնեայի բան. տը ըլլալուն լուրը սխալ է: Յայտնի մար-

դոց համար չեմ կարծեր որ հաճելի ա. նակնկալներ ունենանք: Այս գաղտնի. րէն ոչ մէկ յոյս, եւ Տիգրանը (Զէօկիւր. եան) Այս գնաց... եւ ինչեք ու ի՞նչ մարդիկ:

Ի զուր է որ գրեմ այս խնդիրներու մասին: Ես Տիգրանէն ճիշդ մէկ տարի յետոյ ձերբակալուեցայ ապրիլ 13ին (1916): Ինը ամիս պատերազմական ատենաւ մ'նացի. քաղաքական փոփոխումները միայն կախաղանը խնայեցին ինձ նման քանի մը հոգիներուն...: Այնտեղէն ան. պարտ արձակեցին եւ Պրուսայի համբով, քաղելով եւ ձեռնակապով, Տեր Զօր աք. սորելու համար համբայ հանեցին: Դուք գիտէ՞ք թէ ի՞նչ է Տեր Զօրը, արաբական անապատներ...: ձեռնակապով ու հետի. ոտն, ձմեռին ու ցուրտին ամիսներ ու ամիսներ քաղել: Դուք չէք կրնար երե. ւակայել այս բաները. ոչ ոք կրնայ երե. ւակայել, բաց ի այն որ տեսած է եւ ապ. րած. չէ՛, սխալ է ըսել ապրած, ապրիլ չեն ըսեր ատոր, տառապած է այդ կեանքը. այդ դուք չէք հասկնար... եւ լաւ է որ չի հասկնար:

Դուք երբ եւ իցէ մտքէ կրնա՞ք անցունել որ երբ համբու ընթացքին կը լուգնի այդ թշուառը ու այ չի կրնար քայլել, գուցէին քար մը կը զարնեն ու կանցնին. եւ կամ չուան կը կապեն եւ չուանին ծայրը ըն. կերներուն կուտան որպէսզի քաշեն իրենց հետ տանին որ ետ չի մնայ... ու ըն. կերները ստիպուած են քաշելու իրենց ընկերը, բարեկամը, եղբայրը որ քիչ ըսելին գետնի վրայ կը քաշուտուի, քա. րէ քար, խիճէ խիճ գարնուելով մինչեւ որ սպաքալստ Հայու հոգին արեւին եւ մի կտորներուն հետ անջատուի մարմնէն: Կրնա՞ք ըմբռնել այդ քաշկուտուողին աղաչանքը, ձեր ականջները երբ եւ իցէ լաւ՞ են այս աղէկուր ծայրը որ կը պոռայ. «Մի՛ քաշեք, եղբայրներ, Թո. դէք մեռնիմ, ես ձեր եղբայրն եմ, ձեր ազգէն եմ, ձեր բարեկամն եմ...»

Հոս եղողը աղէկ բաներ չը կրնար գրել, եթէ բան մը գրել ուզէ իր դուրսի բարեկամներուն, ազգականներուն. ա. ւելի աղէկ է բան մը չի գրել: Ես մինչեւ սահմանուած տեղս չի գացի. Հայկ. պէն demi tour մը, եւ Միջագետք գերմա. նական երկաթուղիի պաշտօնեայ եղայ, Թէպէտ քիչ մը ուշ: Երկաթուղիի գիծը բաւական շինեցինք. ապրեցայ եւ այդ երկաթուղիով Հայկ. եկայ նախ քան Հա. լէպի գրաւումը, սակ աս փոթա կողո. պուտ մ'ալ տալէ յետոյ:

Ամբողջ Սուրիոյ շրջանը 100 հազարէ աւելի գաղթականներ կան, մեծ մասամբ Կիլիկիցի. արեւելեան նահանգներէն հա. զիլ այրիներ եւ որբեր:

Տրապիզոնէն ունէ լուր չի կայ հոս. մէկ երկու կին տեսած եմ մինչեւ հի. մա. տղաքներ եւ աղջիկներ թերեւս թուր. քերու ըով գտնուին, որովհետեւ բոլոր որբերը թիւրքերը բաժնած են իրենց մէջ. վնասուելու է գանոնը:»

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

31 յունվար 1919

Թիւրքերը յոյսերնին չեն կտրած Կիլի. կիան եւ հիմա ամեն կերպով կաշխա. տին որ այս հարուստ երկիրն ալ իրենց պետութենէն չանջատուի:

Եւրոպայի մէջ կը գործեն դիւաճագի. տօրէն եւ կարեւոր գումարներ տրամա. դրած են իրենց բրթականտի համար: Պէտք չէ անտեսել որ օգնողներ ունին. վստահել ի աղբիւրէ մը իմացայ — Թէեւ ի հարկէ այստեղէն ստուգելը կարելի չէ — որ, ի միջի այլոց, ֆինանսական մեծ հաստատութիւնները որոնք թիւր. քիայի մէջ ունենին իրենց կողորոշները,

Թիւրքական դատին նեցուկ կըլլան եւ կաշխատին որ գոնէ անուանական գերիջ. խանութիւն մը պահէ թիւրքիան Կիլի. կիայ եւ նոյն իսկ Հայկական Նահանգ. ներուն վրայ:

Այդ բրթականտին դէմ պէտք է որ աչքերնիս չորս բանանք եւ գիտնանք չե. զորացնել զայն:

Իսկ երկրին մէջ, Թիւրքական այդ քա. ղաքականութիւնը այսպէս կարտայայտ. ւի:

Նախ՝ եւրոպացի եւ մասնաւոր ֆը. րանսացի աստիճանաւորները սիրաշահե. լու ահագին ջանք մը. թիւրքիայի 4/5 տարուայ քաղաքականութեան պատա. խանապետութիւնը կը բերուի քանի մը «անիծեալ» անհատներու վրայ: Իսկ բուն թիւրքը միշտ ֆրանսաւեր է եղեր, կը. թուած, քաղցրաբար եւ այլն: Պէտք է խոստովանիլ որ բաւական վարպետու. Թեամբ այդ Թէքը կը պաշտպանեն, բայց բարեբաղդաբար քարերն անգամ այստեղ կը պոռան այդ փաստաբանութեան սը. տութիւնը:

Երկրորդ՝ Հայ գնաւորական ոյժի կի. լիկիա մտնելէն հազած իրենց բը. նագրական վախը քիչ մը համադարտելէն վերջ, Թիւրք պաշտօնեայները սկսեցին տակէն միջադէպներ առաջ բերելու աշ. խատիլ, որպէսզի այդ միջադէպները խո. շորցնելով Եւրոպայի առջեւ կարողանան յայտարարել Թէ Հայն ալ կառավարող ազգ մը չկրնար ըլլալ: Յաջորդ նամակի մը մէջ աւելի մանրամաս կը պատմեմ իրենց խաղերը որոնք ի գուր անցան, շը. նորհիւ — պէտք է որ այս շատ բարձր ըսուի — ՀԱՅ ԶԻՆԻՏԻՐՆԵՐԻՒՄԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆԻՒԹԵԱՆ, որ կըցաւ պատ մը կանգնեցնել նոյն իսկ մեր դժբաղդ տեղացի հայրենակիցներու արդար բայց առ այժմ փաստաւոր դրուումներու առջեւ:

Ֆրանսական ժամանակաւոր կառա. վարիչին Մէրսիլա երկէ հասնիլը սպայա. կոյտով մը՝ Թիւրք պաշտօնեայներուն բո. լորովին ընկնեցուց: Լուրջ վախ մը հիմա սիրտերնին մտաւ Թէ իրենց վերջին օրերը կը մօտենան:

X.

Կ Ո Չ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԶԻՆԻՏԻՐՆԵՐԻՒՄ

Չինար ընկերներ:

Աշխարհային տարեգրութեանց մէջ նմանը չը տեսնուած եղբարկան իա. չելութիւնից յետոյ, Մայր Հայաստա. նը յարութիւն է առնում այժմ:

Արարտեան Հանրապետութեան գոյութիւնը արդէն նախաքային է ապագայ անկախ միայեալ Հայաս. տանի, որը մեր թշուառ Աղլին այն. քան սուղ արժեք, և որի համար մեր ժողովուրդը որբացած է այսօր իր ամենալաւ քաջիկից և մտաւորական զէնքերից:

Բայց վտանգը չէ անցել տակաւին, մեր թափած արիւնի զինը դեռ չեն վճարել մեզ, ու մեր բարբարոս ու չարանախանձ դրացիները դեռ իրենց եղունգներն են սրում, առաջին պա. տեհութեամբ կրկին մեր վրայ յար. ձակելու համար: Հայաստանը պաշա. պանոյ մեր քաջիկի թիւր անբա. ւական է այսօրուայ կացութիւնը պահպանելով ապագայի բարդու. թիւնների առաջ էլ ճակատելու հա. մար:

Եւ ամենից կարեորը միացեալ անկախ Հայաստան մը իրականացէս ստանալու յաջողութիւնն է որուն համար մեր փառունակ բայց տակաւին անմիտեր ազատութիւնը ձեռի պէս կուտող ուժերի կը կարօտի:

Քիտեմ որ ձեռնից շատեր փորձաւոր են պատերազմական կեանքի և խաղերի մէջ, որուն շնորհիւ դուք պիտի կարողանաք մեծ դեր խաղալ Հայաստանի ճակատագիրը և մեր դարերու ստրկութիւնը յեղաշրջելու մէջ: Քիտեմ նոյնպէս որ ձեռնից շատեր վագրելի նման կուտեցին թէ պիտի գտնուին և թէ Քրիստոսական հոգի վրայ թշնամու ամենաբիրտ և զօրաւոր հորդանքի դէմ, կորզելով այսօրուայ փալտուն յաղթանակը:

Բայց Հայաստանի դերքը և հեռաւորութիւնը այդ յաղթանակի պըտուելից շատ քիչ բարիք է բաժնում մեր ազգին: Դուք պէտք է մաքուր բժանդրութեամբ առաջ նետուիք պաշտպանելու այդ իրաւունքները որուն համար դուք այնքան կուտեցիք օտար երկրում:

Մերիկեան պատերազմական նախարարութիւնը հրաման է տուած՝ զիմում վրայ արձակելու այն զինւորները որոնց տունը Ուկրէանի այս կողմում է գտնուում, այսինքն Եւրոպա կամ ալլուր: Ուրեմն ձեր առաջնութեամբ զայնք ապաքէ՛ք, երկիր մեկնելով Հայ կամաւորական զնդերին միանալու ու ծառայելու ձեր հայրենիքին:

Գնա՛նք, զինուոր ընկերներ, Հայաստանն է կանչում մեզ. մենք փոխանցելի զինուորներից վար չենք մնալ:

Դէպի երկիր. թող մեր ապագայ սերունդը գէթ երջանիկ ապրի:

Անդրեաս ԱՆԴՐԵԱՍԵԱՆ
Յիսնապետ Ա. կաթգի
Ֆրանսիայի ամերիկեան բանակում

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՎԵՋԱՌՈՂՈՎԻՆ
ՄԷՋ ՀԱՅԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
ՈՒՆԵՆԱՂՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ազգային Պատուիրակութեան նախագահ վսեմ. Պօղոս Նուպար յուն. վար 20ին գրուած զիմում մը ըրած էր Միացեալ Նահանգներին նախագահ Տ. Ռիլանդին, իշխելով Հայերի մատուցած ծառայութիւնները պատերազմի սկիզբէն մինչև վերջ, որոնք իրենց իրաւունք պէտք էր տային ներկայացուցիչ մը ունենալու խաղաղութեան խորհրդաժողովին մէջ:

Նախագահ Ռիլանդին փութացած է յունվար 23ին գրութեամբ մը պատասխանել վսեմ. Պօղոս Նուպարին թէ խաղաղութեան խորհրդաժողովին մէջ Հայերին ներկայացուցիչ չունենալու միակ պատճառն այս եղած է որ Ժողովը որոշած է արդէն որ քաղաքական կապակերպութիւն մը չներկայացնող ազգերը իրենց ներկայացուցիչ չունենան հոն: Միևնոյն ժամանակ հաւաստած է թէ Հայերը խորհրդաժողովին մէջ իրենց ներկա-

յացուցիչ չունենալով մէկտեղ, կարծուածէն աւելի իրենց շահերը անկեղծօրէն պաշտպանողներ շատ ունին հոն:

Այս խնդրի մասին, Ֆրանսիայի արտաքին գործերի նախարար Տ. Ս. Փիլոն յունվար 31 ամսաթիւ գրութեամբ մը պատասխանելով վսեմ. Պօղոս Նուպարի իրեն ուղղած նախագիծին, կը յայտարարէ թէ Խորհրդաժողովին մէջ Հայերին ներկայացուցիչ չունենալը իրենց համար մասնաւոր կարգադրութիւն մը չէ, այլ հետեանքն է Խորհրդաժողովին ներքին կանոնադրին, որի համեմատ, չէզոք աէրութիւնները և նոր կազմուելու վիճակին մէջ գտնուող տէրութիւնները թէ՛ գրաւոր կերպով և թէ՛ բերանացի պիտի լսուին ուղղակի իրենց խնդիրները քննելու յատկացուած նիստերին մէջ, ընդհանրական շահեր ունեցող տէրութիւններէն հրաւիրուելով: Միևնոյն ժամանակ յարած է այս տողերը. «Հաճողով կաւեցնեմ թէ Խորհրդաժողովին այս կարգադրութիւնը բնաւ չփոխուի հոն ներկայացուցիչ ունեցող կառավարութիւնների առիթ որոշման որոնց հայ դատին նկատմամբ բարձր համակրութեան զգացումները ծանօթ են արդէն Ձեր վսեմութեան»:

ԴՈՒՐԵԱՆ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ԱՅՅԸ
ՆԱԽԱԳԱՀ ՈՒՒՆԱՆԻՆ

Նախկին պատրիարք Ամեն. Դուրեան Սրբազան, իրեն հետ ունենալով բոլոր. Արարհամ Տէր Յակոբեանը որի հետ միասին պատուիրակութեան պաշտօնով կ'աշխատէ փարիզ եկած է, փետրվար 12ին այցելել է Նախագահ Ռիլանդին որ շատ պատուարեր և սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրած է:

Նախագահ Ռիլանդին շնորհած է Հայ Ժողովրդի անկախութեան իրաւունքին վրայ և արգարացի գտած է անոր պահանջները:

ՀԱՅԵՐԻ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ
ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՌՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Պաշտօնապէս հաղորդուած և Հաւասի գործակալութեան միջոցով հեռագրուած է տեղիս օրաթերթին թէ Խորհրդաժողովին փետրվար 26ին նիստին մէջ, ուղեւորական, հունգարական և այլ մի քանի խնդիրներին մասին խօսուելէ յետոյ, Ժողովը լսած է Հայ Ազգային Պատուիրակութեան նախագահ Պօղոս Նուպարի փաշտի և կողմասի Հայ Հանրապետութեան նախագահ Տ. Ահարոնեանի տուած բացատրութիւնները հայկական պահանջներին մասին:

Մեր ստացած մասնաւոր տեղեկու-

թեան համեմատ, Հայ պատուիրակութեան ներկայացուցած զխաւոր և հիմնական պահանջները հետեալները եղած են, որոնց զործադրութեան մանրամասնութիւններին և այլ յարակից խնդիրներին մասին ալ բացատրութիւններ տրուած են:

1. Հայ անկախ Պետութեան մը ճանչցուելը՝ Կողմասի Հայ Հանրապետութեան երկրին հետ եօթ վիճակների և կիլիկիայի միացումովը կազմուած:

2. Այդպէս կազմուած Պետութիւնը դուրի Դաշնակից պետութիւններին և Միացեալ-Նահանգների կամ Ազգերի Ընկերութեան երաշխաւորութեան տակ, ինք ալ կուզէ այդ Ընկերութեան մասնակցիլ:

3. Պետութիւններէ մէկին մասնաւոր պատուիրակութիւն (mandat) մը տրուի խաղաղութեան խորհրդաժողովին, իր օգնութիւն տալու համար (pour prêter son assistance) Հայաստանին, փոխանցման մասնակի մը միջոցին: Պատուիրակ պետութիւնը ընտրելու համար պէտք է խորհուրդ հարցուի Հայ Ազգային Խորհրդաժողովին որ գումարուած է այժմ փարիզ և կը ներկայացնէ ամբողջ Հայ ազգը: Պատուիրակութեան պաշտօնի տեղութիւնը՝ ամենաշատը՝ 20 տարի լինի:

4. Խաղաղութեան Խորհրդաժողովը հասուցում մը որոշէ, կոտորածներէ, տարազրութիւններէ, աւերու քանդուածներէ Հայ ազգի կրած ամէն տեսակ վնասները փոխարինելու համար, փոխադարձապէս Հայաստանը յանձն կառնէ պատերազմէն առաջ գոնաւորեալ եղած Օսմանեան Հանրային պարտքէն իրեն ինկած բաժինը տալ:

5. Երբ պահանջը կը վերաբերի պատերազմի պետութեան Հայաստանի ընդերք պաշտպանութեանը իր թըշնամիների դէմ և ալն:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Մարտի 3 Մարտ 1919

Ֆրանսահայ գաղութի կողմէ Համագումարի իբրև անդամ նշանակելիք երկու պատուիրակներու ընտրութեան գործողութեանց մասին: Արմէնիայի Յունվար 29 թուոյն մէջ հրատարակուած դիւանիս Յունվար 24 թուակիր յայտարարութեան իբրև վերջաբանութիւն աստ կը փութամք հաղորդել հասարակութեան Բարի. զէն փետրվար 22 թուով մեր ստացած մի հեռագրոյն թարգմանութեան պատճենն հետեալ կերպիւ:

Հայ գաղութի Բարձր Ցանձնախումբի առաջարկութեան վրայ՝ Ազգային Պատուիրակութիւնը ընդունեց Տեառք Ներքստեանի եւ Քէլեկեանի ընտրութիւններն եւ ի պաշտօնէ անուանեց Տեառք Հանրմեանը իբրև անդամ Պատուիրակութեան որոնք պիտի մասնակցին այսօր բացման. նամակ կը հետեւի: — Հայր Քի ՊԱՐԵԱՆ

Թէպէտե ակէ նամակ չէ՝ ստացւած ցարգ, այսու հանդերձ իշխալ հեռագրոյն պատճենն հրատարակուած թեան տալով, Գաղթ. Ընտրական Ընդհ. Ժողովայնութեան պաշտօնալրացած կը համարիմ և կը քաջութիմ:

Միամ յարգանք
ՅԼԵՐ ՍԵԼԵԱՆ

Մարտի 24 փետրվար 1919

Տարագրեալներու և որբերու ի նպաստ բացուած հանգանակութեան ցարգ գանձուած գումարներէ Ցանձնախումբս մասնաւոր նամակաւ մը 10000 ֆրանք խրկած էր Հայ Ազգ. Պատուիրակութեան նախագահ վ. Պօղոս Նուպար փաշային, իր միջոցաւ նպատակին յատկացուելու համար և արդէն ասոր պատասխանալ ստացուած է որով կը յայտնուէր իշխալ գումարին իր յատկացեալ նպատակին գործածուած լրջան:

Ցանձնախումբս հրատարակութեան տալով իր երկրորդ ցանկը, կոչ կ'ընէ միանգամայն այն բոլոր Մարտիրոսեան ազգայիններուն, որոնք դեռ չեն կատարած իրենց այս նուիրական պարտականութիւնը, որպէսզի փութան իրենց բաժինը հասցնել մեզ, զի կ'ընէ համար ուր որ անկ է:

Այս ամիս Ցանձնախումբս կը դիմէ նաեւ հեռաւոր մեր բոլոր հայրենակիցներուն և մասնաւորապէս Ամէրաքեանի զգայուն ազգայիններուն, որոնք միշտ իրենց սրտաբախտաւ նուէրներով քաջալերած են ազգային զանազան նպատակներով կատարուած հանգանակութիւնները և կը խնդրէ որ հաճին իրենց առատաձեռն նուէրները հասցնել մեզ որոնք պիտի գործածուին այնչափ նուիրական և ստիպողական եղող պէտքերուն:

Ի դիմաց Հանգանակից Ցանձնախումբի

Առնանապետ
ՅԼԵՐ ՍԵԼԵԱՆ

Առնանապետ
Ա. ԹՈՐԱՍԵԱՆ

Բ. ցուցակ հանգանակութեան

Տիարներ՝ ՅԼԵՐ. Կարապետեան 500 ֆր. Ոմն և Կրդ. Սիւրան 300 ա. կան. Ոմն, Պայրզեան Ս., Քէվրան, պաշեան Գ., Մարտիկ Մութաֆեան, Մարգիւ Մութաֆեան, Լուիքի փանսեան, Թիւրպեան Արամ 200 ա. կան. Մկրտիչ Տէր Աթանասեան 112 ֆր. և 50 սանդիւ. վ. Միւրապեան, Ոմն (Ս. Թ.), Միւրապեան, Յակոբ Նալաճեան 100 ա. կան. Ոմն, Ոմն (Գ. Տ.), Գ. Ղևոնդեան, վ. Ղազարեան 50 ա. կան. Պօղոս Հոնեան 40. վ. Գարբիէլեան, Մարգիւ Սէմեան 10 ա. կան և ՅԼԵՐ. Մանուկեան 5: Գումար Բ. ցուցակին 3277 ֆր. 50 սանդ:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԱՓԵՐԷՆ

Ամերիկայի Հայ Ազգային Միութենէն բաժնուած է այս գաղութին կողմէ փարիզի Հայկական Համագումարին մասնակցող չորս ներկայացուցիչներու ընտրութիւնը ժողովրդական ուղղակի և զաղտնի քուէարկութիւնով կատարելու Ս. յս որոշումը հրահանգուած է բոլոր մասնաճիւղերու տնօրէնական գործադրութեան:

Վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին մեր ցաւակոծ իրականութեան մէջ տեղի ունեցած դանազան նման ընտրութիւններ, սակայն, քաղաքական կաշկանդող հանգամանքներու պատճառով, մեր ժողովրդի ուսմակարար տարամարտութեան ու ոգիին համապատասխան չեղան. և այս պարագան պատճառ եղաւ որ այդ ազգային պատասխանատու մարմինները քննադատուին այնքան անպատասխանատու և նոյնիսկ անպատկառ կերպով: Բարեխիղճ և առողջ քննադատութիւնը ազգի մը քաղաքական դաստիարակութեան և կենսունակութեան մեծագոյն ապացոյցն է: Անցեալին մէջ տեղի ունեցած քննադատութիւնները ո՞ր աստիճան այս իմաստութիւնը ցուցնուած են, այս հարցին ընթերցողը ինքը թող պատասխանէ: Մենք մասնաւորապէս մէկ կարեւոր կէտ կուզենք շեշտել այստեղ որ հայութիւնը, չնորհիւ իր մէջ գոյութիւն ունեցող քաղաքական կազմակերպութիւններու ռաւոյցած քաղաքական հասկացողութեան, քաղաքա-հասարակական հարցերու մէջ աւանդաբար պետութեան մը արժանի ըմբռնում ունի: Այդ. Միութեան այս կարգադրութիւնը այդ աւանդաբար ոգիին ցայտուն իրապատկերն է: Ան բացարձակ և անկաշկանդ իրաւունք կուտայ իւրաքանչիւր հայ անհատի, իր հարապատ դատողութեան համաձայն իր քուէն դորձածելու: Ինչ մեծ հրճուանք է որ վերջապէս այս տառապող ու մեծ նահատակ ժողովուրդին ալ իրաւունք կունենայ իր ձակատարի վճռումին մէջ, իր կամքին ձայնն արձագանգելու:

Այդ. Միութիւնը նաև որոշած է որ իւրաքանչիւր քուէատու հայ փոքրիկ գումար մըն ալ տայ: Մենք կը կարծենք որ հայ հասարակութիւնը այս առիթով իր քաղաքացիական հասկացողութիւնը երևան պիտի հանէ, այդ փոքրիկ գումարը վճարելով և իր քուէն իր ցանկացած թեկնածուին տալով: Քաղաքական կազմակերպութիւններու պատկանողներ անպայման կը հասկնան քուէի կարեւորութիւնը, և առանց երկմանելու, իրենց հասարակական աշխարհայեացքը արտայայտող քուէն կուտան. սակայն մենք այս օրերուն մէջ ո՛չ թէ միայն կուսակցականներու քուէին պէտք ունինք, այլ բովանդակ հայութեան, որովհետեւ փարիզի Հայկական Համագումարը մեր նորագոյն պատմութեան մէջ գերազանցապէս կենսական կարեւորութիւն պիտի ունենայ: Հայութիւնը նոր կենսաշրջանի մը նախաստիճան վրայ կը գտնուի, հետեւեալ իւրաքանչիւր հայ իր տեսակէտն ու բաղձանքը մարմնացնող քուէն պէտք է տայ իր յարմար նկատած անհատին: Այս ընտրութեան պարագային իւրաքանչիւր Հայ իր քուէն գործածելու է լայն դատողութիւնով և հայ քաղաքացիի կատարեալ գիտակցութեամբ: Այդ. Միութիւնը շատով բոլոր հասանելիութեան ներկայացուցած թեկնածուներուն անունները պիտի հրատարակէ, որոնց վրայ պիտի կատարուի քուէարկութիւնը: Այդ թեկնածուներէն զատ կարելի է տարրեր յարմար նկատուած անհատներու ալ քուէ տալ: Ճշմարտութիւնն է, որ այս տեսակ քուէարկութիւն մեր կեանքի մէջ յատկապէս կարեւոր է. մեզմէ շատեր անփութ են այս խնդրի եկամտամար: Սակայն քուէատուները իրենց օրոշումը տա-

լէ առաջ, պարտաւոր են լուրջ կերպով մտածել յարմարագոյնին տալու համար: Թեկնածուի անհատական առաւելութիւններուն հետ նաև նկատի ունենալու է զայն ներկայացնող կազմակերպութիւնը. որովհետեւ ան նոյն կազմակերպութեան աշխարհայեացքներով ու ազգային գաղափարականով մշակուած է: Ուրեմն անհրաժեշտ է հպանցիկ անդրադարձում մը ընել իւրաքանչիւր կազմակերպութեան ազգային հասարակական գործունէութեան վրայ: Լաւ գործի մը հիմքերը լաւ դրուելու են: Փարիզի Հայկական Համագումարին մասնակցող ներկայացուցիչները պէտք է ունենան ազգային հասարակական հարցերու լուրջ ծանօթութիւն, առողջ տրամաբանութիւն և կուսակցական հետաքննութիւն: Ամէն հայ գիտնալու է որ ինք հայրենական կառավարութեան մը կերպարանաւորումին հանդէպ կը գտնուի: Կը թուի թէ մօտաւոր գեղեցիկ օր մըն ալ հայ պետական կազմի մը ընտրութիւնը տեսնելու երևանութիւնը պիտի ունենանք: Ուստի այժմէն պատրաստուինք մեր քաղաքացիական անշեղ պարտականութեան:

Ա. ԲԱՄԵՆԻԱՆԻ ԸՆԹԵՐԳՈՂՆԵՐԸ ԹԵՐԵԱ ԻՄԱՅԱԾ ԸԼԼԱՆ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ Հետադարձ մասին: Միացեալ Հայահանգներու մէջ գտնուող իւրաքանչիւր հայուն տնտեսական, պարագայական վիճակն ու իմացական մակարդակը հասկնալու համար, յատկապէս պատրաստուած կտրոններ կան, որ իւրաքանչիւր հայ կը լեցնէ:

Սրբ ալբ լեցնուած կտրոններն ալբէ անցնէք, դուք պիտի տեսնէք որ «Երկիր երթալ կուզեմ» հարցումին դէմ միշտ «Այո» դրուած է: Այս պարագան իր առանձին հրճուանքն ունի ամէն հայուն համար: Այսանեղ, որ ազգերու կատարեալ ձուլման մըն է, հայ զաղթականութիւնը իր ազգային զգացողութիւնն ու բարոյական առանձնայատկութիւններու գոյնը անվերապա կը պահէ: Անոր համար է որ այս ցեղը միշտ կը յուսայ երազուած ապագային:

Յ. Խ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՆՈՐ ՍՍՍՏՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ARMÉNIE. Revendications arméniennes. (Հայերի պահանջները ցոյց տուող նորագոյն քարտէշն է այս որ ԱԶԳ. Պատուիրակութեան կողմէ ներկայացուցաւ Խաղաղութեան խորհրդատուի փետրվար 26ի նիստին: Գծագրուած է Տ. Կ. Յ. Բասմաճյանէն):

Կարելի է ստանալ Ա. ԲԱՄԵՆԻԱՆԻ գրասենեակէն: Գինն է Մարտէյի մէջ 2 ֆր. և 50 սնդմ: Մարտէյէն դուրս 2, 70:

LES ALLIÉS ET L'ARMÉNIE. Messages de A. Meillet, Bertrand Hareilles, Emile Doumergue, Paul Deschanel, Gabriel Money, Mgr. Touchet, Gustave Schlumberger, J. de Morgan, Mgr. F. Charmetant, etc. etc., précédés d'une lettre-préface de Denys Cochin de l'Académie française, député de la Seine et d'un avant-propos de A. Tchobanian. En vente au profit du Secours National Arménien.

Paris, Editions Ernest Leroux, 28, rue Bonaparte. Prix: 1 franc.

Համանշանակ ՎԲԼԵՒԵՆՏՍՈՒՆԻ ԳԻՐԲ Բ. Ն. ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՅ ԱՐԽԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ. Բառեր, 1918. Գին 35 սնդմ ամերիկական:

(Ծանօթ բանաստեղծ Շահան Նա. Քալիի դրած Վրէժի Ա. Աւետարանը կարգադրողները պիտի փափաքին ունենալ այս Բ. Աւետարանն ալ, նոյնպէս կուս և դու ոճով գրուած, կոտորածների մանրամաս և սարսափելի նկարագրութիւններով, որոնք կարգալէ յետոյ, մարդ կը ստիպուի հեղինակին հետ մէկտեղ կրկնել Ա. Ահարոնեանի սա խօսքը: Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, Թող ողջ աշխարհ կարգայ Հային նախատինքն:

Ստանալու համար գիմել հեղինակին ֆինլիկ իմացարութեան մի. Լոցով (P.O. Box 2645, Boston, Mass.):

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԿԸ ՓԵՏՈՌԻՈՒ

Մարտէյաբնակ Գէմալիցի Սահակ Կէմալագեան կուզէ իմանալ հասցէները Գէմալի Թաւիզները Գիւլացի Գրիգոր Խաչատուրեանի, Սեֆեքեթ Ծառուկեանի, Յովհաննէս Չալիբեանի որոնք պատերազմէն առաջ կը բնակէին Սֆիւս (Պուլիա. իրա):

Պոնոց ինչ ըլլալը գիտցողները թող հաճին իմացնել Ա. ԲԱՄԵՆԻԱՆԻ ԽՐԺ. ԽԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՂՈՎ:

Սիւսուանի աշխարհագրական քարտէշը. Կիլիկիա հին և նոր, հայկական գաւառք ժ. Բ. Ժ. Գարունց:

(Հայերէն տառերով այս գեղեցիկ քարտէշը, որը Հ. Գ. Աւետիսեան գծագրած էր, տպագրուած է Վենետիկ, 77 հարիւրորդամէտր լայնութեամբ և 51 հարիւրորդամէտր երկարութեամբ գեղեցիկ թուղթի վրայ): Գին 6 ֆր.: Մարտէյէն դուրս 6 ֆր. 30: Ղրկելու համար Թանձրաքարտէ խողովակի մէջ դրուելով 7 ֆր.:

Carte ethnographique de l'Arménie, dressée par K. J. Basmaadjian. Paris. 1919

(Հրապարակ ելած է Հայաստանի ազգագրական քարտէշը որ Հայ Ազգային Պատուիրակութեան կողմէ յանձնարարուած էր պատմութեան և աշխարհագրութեան ուսուցիչ Տ. Կ. Յ. Բասմաճյանի, Խաղաղութեան Համաժողովին ներկայացուելու համար):

Կարելի է ստանալ նաև Ա. ԲԱՄԵՆԻԱՆԻ գրասենեակէն: Գինն է Մարտէյի մէջ 10 ֆր. և 50 սնդմ: Մարտէյէն դուրս 11 ֆր.: Պէտք է փութալ ստանալու համար որովհետեւ սակաւթիւ օրինակներ միայն տպուած են և քիչ ատենէն կրնայ հաշուադիւր գտնուի:

Carte de Cilicie et de ses environs. Dressée par K. J. Basmaadjian. Paris. 1918. Echelle de 1:800.000.

(Կիլիկիայի ընդարձակ եւ մանրամաս քարտէշը, գծագրուած է. Կ. Յ. Բասմաճյանի եւ փորագրուած փարիզի մէջ քրանտերէն տառերով: Գլխաւոր քաղաքների անունները հայերէն տառերով ա տպագրուած են): 5,50 (6 ֆր.)

ԾԱՆՈՒՅԻ ԳԻՐԲԵՐ

Այս փոքրիկ իմացարտան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ գիրքերը, որոնց արժեքները նշանակուած են իրենց առջև:

Մարտէյէն դուրս Ղրկելու հանապարհածախքը գնողին վրայ է. ուստի հաշիւ դիւրութեան համար կը նշանակենք թէ Մարտէյի մէջ ծախուելու գինները և թէ փոստով ուրիշ քաղաք ղրկուելու գինները: (Այս վերջինները փակագծի մէջ գրուած են: Են: Ե) Արժէքը կանխիկ չստացուած գիրք չղրկուելու: Արձանագրուած (recommandé-registré) ծրարով ստանալու գինները պէտք է 25 սանդիմ աւելի ղրկելու իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 ֆլ. 10 ֆլ. աւելի պէտք չէ կշռէ:

LE FEU. Organe du Régionalisme Méditerranéen.

Լ. Բաի մէջ հրատարակուող սոյն կիսամ. սեպ հանդէսի փետրվար 15ի Թիւր որ La Défense de l'Arménie վերնագիրը կը կրէ, ամբողջովին նուիրուած է Հայաստանի եւ Հայութեան: Յօդուածներ ու նիսն ասոր մէջ քրանուացի եւ հայ գրողներ, Պամիլ Մօզլէր, Կաստին Վարան, Ալպեր Թումա, Ֆրէտէրիկ Մազլէր, Կապրիէլ Մուրէ, Ժ. տը Մորկան, Տ. Արէլ արեղայ Սքրահմեան, Տօգդէօր Մախոխեան, Պասմաճյան եւ այլն: 1 ֆր. (1 ֆր. եւ 20 սնդմ.):

ՕՐԱՅՈՅՑ 1919 ԹՈՒՍԿԱՆԻՆ

Վենետիկի Միլիթարեանց տպարանէն լոյս տեսած է ներկայ 1919 Թուականի Օրացոյցը, գրական համար: Սովորական Օրացոյցէն զատ, սկիզբը կայ գեղեցիկ պատկերով գրաքար ուսանաւոր մը, իրեն ընաբան ունեւորով Հ. Ալիշանի «Կենաց օրհնութեան ծագէ առաւօտ» խօսքը. վերջն ալ Ծիածան «Ազգային Դրօշակ» վերնագրով աշխարհաբար ուսանաւոր մը, «Մեր հայրենիք» ի եղանակով իբրեւ նոր քայլեր գրուած Հ. Գ. Ալիշանի եւ նուիրուած Հայ Ազգային դրօշակին:

Գինն է Մարտէյի մէջ 90 սանդիմ. Մարտէյէն դուրս 1 ֆրանկ:

Frédéric Macler. — LA MUSIQUE EN ARMÉNIE. Paris. 1917.

(1917 յունվար 26ին, Փարիզի Ecole des Hautes Etudes Socialesի մէջ, — 16, rue de la Sorbonne — հայ երաժշտութեան մասին բանախօսութիւն մ'ըրած է Արեւելեան լեզուների վարժարանի հայերէն դասախօս Մարքէր որ շատ հմտութեամբ հայ երաժշտութեան պատմական ու գր-նախտումն ըրած է իր այդ բանախօսութեան մէջ, օգտուելով անուանի երաժշտագէտ Տ. Կոմիտաս վարդապետի անձամբ իրեն հաղորդած տեղեկութիւններէն:

Պէտք է տարածել այս գրքոյը քրանսագէտ Երոպացիներին մէջ, ցոյց տալու համար թէ Հայ ժողովուրդը ոչ միայն կոտորուող ժողովուրդ մը եղած է, այլ եւ իր ուսումնական յառաջընթացութեամբ եւ գեղարուեստով փայլած ու փայլող ժողովուրդ մը Արեւելքի մէջ): Գին 1,15 (1,30):

Haic & Belus. National Dram. Composed by M. J. Zorab. Calcutta. 895. Գին 2,40 (2,50):

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՐՕՇԻ պատկեր, հրատարակուած վենետիկի Միլիթարեան տպարանէն: 1 ֆր. եւ 20 սնդմ. (1 ֆր. 40):

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՐՕՇԻ
Le Gérant: STÉPHAN CARREZ
Marseille. — Imprimerie du Midi